

Asia: VN/6617/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme lausuntonamme seuraavaa:

Tiivistelmä

- Kannatamme esityksen tavoitteita ja keskitetyn analyysikeskuksen perustamista Keskusrikospoliisin yhteyteen. Pidämme mallia tehokkaampana ja turvallisempana kuin viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämistä ilman keskitettyä rakennetta.
- Analyysikeskuksen tehtävien suhdetta osallistuvien viranomaisten lakisääteisiin tehtäviin tulee arvioida tarkemmin. Samalla on selvennettävä eri tiedonsaantikanavien keskinäistä suhdetta sekä niihin liittyviä vastuita ja oikeusturvamekanismeja.
- Esityksen jatkovalmistelussa on varmistettava, etteivät uudet menettelyt hidasta lainmukaisesti toimivien yritysten lupaprosesseja, ja yritysvaikutusten arviointia on tältä osin täydennettävä.
- Keskukseen 5 §:ssä tarkoitettu tiedonsaantioikeus tulee täsmentää olennaisesti nykyistä tarkkarajaisemmaksi. Säännöksestä tulee käydä ilmi, mitä tietoja, keneltä, miltä ajalta ja millaisin edellytyksin voidaan pyytää sekä onko kyse mahdollisuudesta vai velvollisuudesta luovuttaa tietoja.
- Tietopyyntöjen yksityisille toimijoille tulee olla viimesijaisia suhteessa viranomaisilta ja muista lähteistä saataviin tietoihin. Esityksessä tulee arvioida nykyistä tarkemmin vaikutuksia yksityisiin toimijoihin, erityisesti tietopyyntöjen aiheuttamaa operatiivista kuormitusta ja kustannuksia.
- Tiedonsaantioikeutta koskevaan sääntelyyn on kirjattava nimenomaiset rajoitukset todistamiskieltojen, todistamisesta kieltäytymisoikeuksien ja toimituksellisen lähdesuojan piiriin kuuluvien tietojen osalta.

- Tietojen käyttötarkoitussidonnaisuuden ja GDPR:n edellyttämän välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointia tulee täsmentää. Keskukselle luovutettujen tietojen käyttö ei saa tosiasiallisesti laajentua alkuperäisestä käyttötarkoituksesta ilman riittävän täsmällistä sääntelyä.
- 12 §:ssä tarkoitettu tietojen käyttö toiminnan suuntaamiseksi tulee määritellä täsmällisemmin, jotta sääntely ei mahdollista tietojen käyttämistä kiellettyihin tarkoituksiin tai toisaalla täsmällisemmin säänneltyjen tarkoitusten vastaisesti.
- Luokittelua koskevan 7 §:n määritelmien, päätöksenteon perusteiden ja oikeusturvan tulee olla täsmällisiä, koska luokittelulla voi olla merkittäviä vaikutuksia muun muassa lupiin ja perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen.
- Tietojen luovuttamista koskevia 13 §:n perusteluja tulee täsmentää niin, että myös yksityiset yritykset ja yhteisöt tunnistetaan selvästi järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tukeviksi toimijoiksi ja ilmiötiedon saantiin oikeutetuiksi. Lisäksi tulee selvittää tietoja vastaanottavien toimijoiden oikeudet ja velvollisuudet saamansa tiedon hyödyntämisessä.
- Jatkovalmistelussa tulee arvioida, tulisiko 13 ja 14 §:ssä määriteltyä tiedonsaajien piiriä laajentaa sekä tulisiko säännösehdoituksissa tarkoitettuihin tiedonsaajiin kuuluville yksityisille toimijoille mahdollistaa myös tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen keskukselle tietosuojasääntelyn reunaehdot huomioiden.
- Tietojen säilyttämistä koskevaa 17 §:n 4 momenttia tulee arvioida uudelleen: keskukselle luovutettujen henkilötietojen säilyttämistä ei tule lähtökohtaisesti voida jatkaa perusrekisteriä pidempään. Vähintäänkin säilyttämistarpeen arviointiväliä tulee olennaisesti tihentää.
- Keskuksen toiminnan sisäistä ja ulkoista laillisuusvalvontaa tulee käsitellä esityksessä nykyistä tarkemmin ottaen huomioon keskuksen laaja tehtäväkuva ja toiminnan perusoikeussensitiivinen luonne.

Yleiset huomiot

Kannatamme lakiesityksen tavoitteita ja pääosin myös esitettyjä muutoksia. On myös elinkeinoelämän etu, että järjestäytyneen rikollisuuden torjunta on tehokasta ja että epäterveet ja laittomat toimintatavat kyetään kitkemään pois markkinoilta.

Esityksen mukaan Keskusrikospoliisiin perustettaisiin uusi järjestäytyneen rikollisuuden analyysikeskus. Muilla keskuksen toimivaltaisilla viranomaisilla olisi mahdollisuus asettaa keskuksen omalla kustannuksellaan yhteyshenkilö, tai Keskusrikospoliisiin suostumuksella tarvittaessa useita henkilöitä.

Kannatamme esitystä tältä osin ja pidämme esitettyä keskitetyn analyysikeskuksen mallia tehokkaampana ja turvallisempana tapana toiminnan järjestämiseksi kuin vaihtoehtona harkittua viranomaisten välisen tiedonvaihtoa koskevan sääntelyn kehittämistä ilman uuden keskitetyn rakenteen perustamista. Pidämme keskuksen perustamista Keskusrikospoliisiin myös taloudellisesti perustellumpana kuin erillisen viranomaisen perustamista. Keskusrikospoliisin osana keskus voi tukeutua paremmin Keskusrikospoliisin hallintoon ja mm. tietojärjestelmiin ja se, että muut

viranomaiset vastaavat omista palkka- ja muista henkilöstökuluistaan tasaa kustannuksia. Erillisen viraston kustannukset olisivat todennäköisesti merkittävästi suuremmat.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta on yhteistoimintaa, jossa tuloksiin ei päästä pelkästään viranomaistoimin. Myös yksityisiä toimijoita tarvitaan. Jotta yksityiset toimijat voivat osaltaan vaikeuttaa järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa laillisia yhteiskuntarakenteita hyödyntäen ne tarvitsevat tietoa. Sen vuoksi pidämme erittäin hyvänä, että esitetyllä keskuksella olisi järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta annettavaksi esitettävän lain 13 ja 14 §:ien mukaan oikeus antaa tietoja suoraan myös tietyille yksityisille toimijoille salassapitovelvollisuuden estämättä. Esitys on tältä osin sopusoinnussa 9.7.2026 vahvistetuilla laeilla 727-736/2026 voimaansaatettujen viranomaisten tietojenanto-oikeuksien kanssa.

Järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollista torjuntaa koskevan lakiluonnoksen jatkovalmistelussa kehitettävää

Pidämme esitystä vielä joiltakin osin puutteellisena. Toivomme seuraavien seikkojen huomioimista jatkovalmistelussa:

Analyysikeskuksen tehtävien suhde muiden viranomaisten tehtäviin

Analyysikeskusta koskevan lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentissa luetelluista viranomaisista vain poliisilla, Tullilla ja Rajavartiolaitoksella rikosten ennalta estäminen, paljastaminen ja selvittäminen ovat nimenomaisia lakisääteisiä tehtäviä. Jatkovalmistelussa tulisikin arvioida, edellyttäisikö analyysikeskuksen toimintaan ja tiedonvaihtoon osallistuminen muidenkin viranomaisten kohdalla myös niiden lakisääteisten tehtävien laajentamista. Samalla tulisi arvioida, ovatko analyysikeskuksen tehtävät virkasuhdetta edellyttävää merkittävää julkisen vallan käyttöä. Asialla on merkitystä erityisesti Kansaneläkelaitoksen osalta, koska sen henkilöstö on pääsääntöisesti työsuhteessa, ei virkasuhteessa, toisin kuin valtion virastojen henkilöstö.

Selvennystä edellyttävät myös eri tiedonsaantikanavien ja niihin liittyvien toimijoiden suhteet toisiinsa, jotta tietojenluovutuksiin kuuluvat vastuut ja oikeusturvamekanismit eivät vaarannu. Esimerkkinä tästä ovat analyysikeskuksen Rahanpesun selvittelykeskukselta saatavat tiedot ja toisaalta sen tekemät tietopyynnöt samoista asioista rahanpesulainsäädännön ilmoitusvelvollisille. Viittaamme tältä osin tarkemmin jäsenliittoomme Finanssiala ry:n asiassa antamaan lausuntoon ja siinä tehtyyn tarkasteluun.

Luvitusprosessien sujuvuuden varmistaminen

Esityksen muutoksista ei esityksessä arvioida aiheutuvan yrityksille merkittävää hallinnollista taakkaa. Tämä on erittäin hyvä. Luvitusprosessien ja niihin liittyvän tiedonvaihdon kehittämisen

osalta pidämme erittäin tärkeänä, että menettelytavat eivät hidasta tai vaikeuta laillisesti ja oikein toimivien yritysten lupaprosesseja. Esityksestä ei kuitenkaan ilmene, miten tämä käytännössä varmistetaan ja siksi esityksen yritysvaikutusten arviointia tulee mielestämme vielä täydentää.

Keskuksen tiedonsaantioikeudet ja -rajoitukset

Yleisesti toteamme, että vaikka yhteistyö julkisen ja yksityisen välillä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi on välttämätöntä ja kannatettavaa ja vaikka yksityisillä toimijoilla voi olla järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisen torjunnan kannalta välttämättömiä tietoja, yksityisille tahoille tehtävien tietopyyntöjen tulisi olla viimesijainen keino muilta viranomaisilta/muista lähteistä kerättäviin tietoihin nähden. Sellaisten tiedonkeruuprosessien luomista tulisi välttää, jotka merkitsisivät yksityisille toimijoille merkittävää operatiivista lisäkuormitusta. Tietopyyntöjä koskevat viranomaisten oikeudet ja niiden myötä tietopyyntöjen määrä ovat viimeisten 10-20 vuoden aikana koko ajan kasvaneet ja kasvavat edelleen, ja ne kohdistuvat monesti samoihin toimialoihin, kuten tele-, finanssi- ja finanssialoihin ilman, että yksityisillä toimijoilla on oikeutta saada niihin vastaamiseen käytetyistä resursseista asianmukaista, kaikki kulut kattavaa korvausta. Esimerkiksi sähköisen viestinnän palvelulain 299 § on siltä osin puutteellinen, ettei se mahdollista korvausta henkilöstökuluista. On tärkeä yhteiskunnallinen kysymys, missä määrin yksityiset yritykset ovat velvollisia omalla kustannuksellaan tukemaan viranomaisia niiden lakisääteisissä tehtävissä, erityisesti, jos toiminnasta ei toimijalle itselleen ole saatavissa liiketoiminnallista hyötyä. Huomautammekin, ettei lakiehdotuksessa ole arvioitu tarkemmin ehdotusten vaikutuksia yksityisiin toimijoihin.

Esitetyn järjestäytyneen rikollisuuden hallinnollisesta torjunnasta annettavan lain 5 §:n mukaan keskuksella olisi keskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta, julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä ja yksityiseltä yhteisöltä muut 3 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa s. 78 todetun mukaan säännös vastaisi pääosin poliisilain 4 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin yleistä tiedonsaantioikeutta.

Olemme tästä eri mieltä. Mainittu poliisilain säännös on merkittävästi yksityiskohtaisempi ja erittelee säännöksen tarkoittamat tiedot tarkemmin kuin nyt esitetyn lain 3 §:ssä määritellyt keskuksen tehtävät, joka ei itse asiassa anna juurikaan tulkinta-apua siihen, mitkä tiedot ovat tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä ja mitä tietoja näin 5 §:n nojalla tulisi keskukselle luovuttaa. Esitetty 5 §:n säännös yhdistettynä 3 §:n tehtäviin on niin avoin, että se antaisi tietoja pyytävälle aivan liian laajat valtuudet määritellä tarvittavat tiedot - säännökset eivät yhdessä riittävän tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määrittele esimerkiksi sitä, mitkä tiedot voivat olla välttämättömiä valtakunnallisen tilanneymmärryksen muodostamiseksi tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien ryhmien tai henkilöiden luokittelemiseksi. Näillä perusteilla lähes mikä tahansa pyyntö voitaisiin perustella.

Säännösehdotuksen sanamuodosta ei myöskään ilmene, onko kyse mahdollisuudesta vai velvollisuudesta luovuttaa tietoja, minkälaisia tietoja keskuksen tiedonsaantioikeus koskee, kuinka paljon ja miltä ajalta tietoja voidaan pyytää, millaiseen riskiarvioon viranomaisen tietopyyntö tulee perustaa, eikä henkilöryhmiä, joita tietopyynnot voivat koskea.

Säännöksen perustelujen mukaan analyysikeskus voisi saada yksittäisten tietojen lisäksi myös ”välttämättömiä tietojoukkoja”. Käsitettä ei kuitenkaan määritellä tarkemmin. Kun sekä luovutettavien tietojen laajuus että tietojoukkojen luovutuksen mahdollistavat tilanteet jäävät epäselviksi, on vaikeaa arvioida, olisiko tietojen tai tietojoukkojen luovuttaminen GDPR:n edellyttämällä tavalla välttämätöntä ja oikeasuhtaista sekä täsmällistä ja tarkkarajaista. Jotta ehdotettu sääntely nykyasuaan todennäköisemmin täyttäisi GDPR:n vaatimukset, tulisi tietopyyntöjen osalta täsmentää ainakin, kuinka kyselyiden jatkuva seuranta varmistetaan niin, että niiden laillisuus ja asianmukaisuus voidaan osoittaa.

Koska tiedonluovuttajia sitoo monissa tapauksissa omaan lainsäädäntöönsä liittyvä salassapitovelvollisuus ja tiedot usein koskevat kohdehenkilöiden yksityisyyteen liittyviä tietoja, katsomme, että 5 §:n tiedonsaantioikeus tulisi kyseeseen tulevien tietojen osalta määritellä selvästi tarkemmin kuin viittaamalla 3 §:ssä mainittuihin keskuksen tehtäviin. Muuten säännösehdotus ei ole hyväksyttävissä.

Tämän lisäksi esityksessä ei ole huomioitu tietojensaantioikeuden rajoituksia liittyen lainsäädännön todistamiskieltojen ja todistamisesta kiel-täytymisoikeuksien piiriin kuuluviin tietoihin sekä toimituksellisen lähdesuojan alaan liittyviin tietoihin. Pidämme selvänä, ettei keskuksella olisi oikeutta tällaisia tietoja saada. Rajoitus on kirjattava säännöstekstiin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Tietojen käyttäminen muuhun kuin niiden alkuperäiseen tarkoitukseen

Näemme haasteellisena myös sen, että keskus tulisi saamaan monelta osin sellaisia viranomaistietoja ja muita tietoja, joiden käsittelyn käyttötarkoitus on toisaalla määritelty täsmällisesti. Nyt kuitenkin keskuksen tiedonsaantioikeudet esitetään määriteltäväksi tekemättä muutoksia tietojen käsittelyä, ml. käyttötarkoitussidonnaisuus, primääristi koskeviin lakeihin. Tämä aiheuttanee useita tilanteita, joissa tietojen käyttötarkoitus tosiasiallisesti laajenee alkuperäisestä, mikä esityksessäkin todetaan.

Esitysluonnoksen tietosuojasääntelyä käsittelevissä osioissa (erityisesti 2.6.1 ja 11.2.2) käsitellään ehdotettujen säännösten suhdetta EU:n yleisen tietosuojasetuksen (GDPR) 23 artiklaan, jossa säädetään edellytyksistä rekisteröityjen oikeuksista poikkeamiselle. Ehdotuksessa mainitaan ne artiklan mukaiset perusteet, joilla lakiehdotukset voitaisiin hyväksyä GDPR:n mukaisina. Siinä ei kuitenkaan kuvata erityisen tarkasti, millä tavoin ehdotetut säännökset ovat nimenomaan GDPR:ssä edellytetyllä tavalla välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, vaikka esimerkiksi perustuslakivaliokunnan kannanottoja eritelläänkin. Jatkovalmistelussa olisikin täsmennettävä ehdotetun sääntelyn EU-

oikeuden mukaista välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointia. Rekisteröityjen ja tietoja luovuttavien ja saavien toimijoiden oikeussuojan kannalta on tärkeää koettaa ehkäistä ristiriitoja EU-oikeuden kanssa.

Viittaamme edellä todetuilta osin myös jäsenliittomme Finanssiala ry:n asiassa antamaan lausuntoon, jossa asiaa on tarkemmin arvioitu.

Asian ongelmallisuuteen on kiinnittänyt huomiota myös oikeuskansleri omassa lausunnossaan, erityisesti erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta. Kannatamme oikeuskanslerin ehdotuksia näiltä osin ja toivomme niiden huomioimista jatkovalmistelussa.

Tietojen käyttö ja luovuttaminen toiminnan suuntaamiseksi

Esitetystä 12 §:ssä säädetään keskuksen mahdollisuudesta luovuttaa tietoja viranomaisille menettelyjen ja toiminnan suuntaamiseksi siten, että tietoa ei käytetä viranomaisen näyttönä tai päätöksen perusteena eikä muulla vastaavalla tavalla siten, että tietoa tai sen lähde voi paljastua yleisölle tai asianosaiselle. Luovutettuja tietoja ei saisi luovuttaa edelleen ilman keskuksen lupaa.

Vaikka käsitettä "toiminnan suuntaaminen" on säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa jossain määrin esimerkkienkin kautta avattu, mielestämme määritelmän täsmällinen sisältö, mitä se kattaa ja toisaalta ei kata, jää vielä jossain määrin epäselväksi. Lainsäädännöllä on varmistettava, ettei epätarkka sääntely mahdollista tietojen käyttämistä kiellettyihin tai toisaalla täsmällisemmin säänneltyjen tarkoitusten vastaisesti. Toivomme, että käsitettä täsmennettäisiin vielä jatkovalmistelussa.

Tietojen luokittelun oikeusvaikutukset

Esitetyn 7 §:n mukaan keskus voisi tekemänsä analyysin perusteella luokitella tietyn ryhmän järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi, kehittyväksi rikollisryhmäksi tai erityisen vaaralliseksi järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi, samoin kuin rikollisverkostoksi, sekä luokitella tietyn henkilön järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuuluvaksi henkilöksi. Luokittelusta päättäisi keskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies kirjallisella päätöksellä.

Luokittelulla voi olla merkittäviä oikeusvaikutuksia, erityisesti luokittelun vaikuttaessa henkilöä tai yritystä koskevien lupien epäämisen tai peruuttamiseen ja näin mm. perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinovapauteen. Sen vuoksi luokittelulta on voitava edellyttää määritelmällistä täsmällisyyttä sekä riittäviä ja osoitettavissa olevia perusteita. Tähän liittyviin oikeusturvanäkökohtiin on kiinnittänyt huomiota myös oikeuskansleri lausunnossaan. Kannatamme siinä todettua ja toivomme tarpeiden huomioimista jatkovalmistelussa.

Tietojen luovuttamisoikeudet yksityisille toimijoille ja tiedon vastaanottajien oikeudet ja velvollisuudet

Kuten edellä olemme todenneet, on erinomaista, että myös yksityiset toimijat on esityksessä huomioitu keskuksen keräämien tietojen saajina.

Esityksen 13 §:n mukaan keskus saisi salassapitosäännösten estämättä oma-aloitteisesti ja pyynnöstä luovuttaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan osallistuville toimijoille muita järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa ja torjuntaa koskevia tietoja kuin henkilötietoja, jos tiedot ovat tarpeellisia järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan edistämiseksi ja järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentämiseksi.

Säännösesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 100) todetaan, että "Tietoja voitaisiin pykälän mukaan luovuttaa kaikille sellaisille tahoille, joita voidaan pitää järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan osallistuvina toimijoina. Lähtökohtaisesti kyse olisi siis tahoista, joiden tapauskohtaisesti tai yleisemmin voidaan katsoa toimillaan tukevan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Käsitettä voitaisiin tulkita varsin laajasti ottaen huomioon, että kyse ei ole henkilötietojen luovuttamisesta. Toisaalta ehdotettu säännös ei myöskään ole luonteeltaan velvoittava."

Ilmiötiedot ovat tärkeitä myös yksityisille toimijoille niiden suunnitelmassa riskienhallinnallisia prosessejaan. Toivomme, että vähintään 13 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin lisättäisiin tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi nimenomainen maininta siitä, että myös yksityisiä yrityksiä ja yhteisöjä pidetään tahoina, jotka toimillaan tukevat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. On aivan keskeistä, että yritykset ja elinkeinoelämän yhdistykset saisivat nykyistä enemmän tietoa järjestäytyneen rikollisuuden toimintatavoista kyetäkseen suojautumaan soluttautumisyrittäiltä ja pidättäytymään sopimussuhteista arveluttavien tahojen kanssa. Mikäli näin ei tapahdu ja tieto jää vain viranomaisen käyttöön, poliisin ja muiden lainvalvontaviranomaisten tehtäväksi jää liian usein toteutetun rikoksen jälkikäteinen tutkinta kaikille osapuolille ja yhteiskunnalle paremman rikoksen ennalta ehkäisemisen ja estämisen asemesta.

Asiaan on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota myös mm. Finanssivalvonta, joka on esittänyt harkittavaksi, voisiko tietoja luovuttaa myös esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamista koskevan lainsäädännön tarkoittamille ilmoitusvelvollisille. Huomautamme siitä tarkemmin jäsenliittomme Finanssiala ry:n lausuntoon viitaten, että finanssialan toimijat eivät ole kyberturvallisuuslain 3 §:ssä määriteltyjä toimijoita. Lisäksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain toimijoita ovat vain merkittävimmät kyseisen lain soveltamisalaan kuuluvien yhdentoista sektorin toimijoista, mikä johtaa epätasa-arvoiseen tietojen saamiseen saman alan kilpailijoiden kesken.

Tietojen luovutusoikeuksia edellä kerrotuille toimijoille tulisi jatkovalmistelussa vielä tarkentaa.

Analyysikeskuslakiehdotuksessa ei myöskään ehdoteta säädettäväksi erikseen tietoja vastaan ottavan toimijan oikeuksista tai velvollisuuksista tietojen käyttämiseen. Tietoja vastaanottava toimija voi saada tietoonsa seikkoja, joilla voisi olla merkitystä esimerkiksi siihen sovellettavan erityissääntelyn kannalta, mutta on epäselvää, olisiko sillä oikeus tai velvollisuus hyödyntää näitä tietoja. Selkeyden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta on tärkeää, että laissa säädetään nimenomaisesti myös tietoja vastaanottavan toimijan oikeudesta hyödyntää saamiaan tietoja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Viittaamme näiltä osin tarkemmin jäsenliittomme Finanssiala ry:n asiassa antamaan lausuntoon.

Oma-aloitteinen tietojen ilmoittaminen

Ehdotuksessa ei ehdoteta säädettäväksi siitä, olisiko tietojen saamiseen lakiesityksen 13 ja 14 §:n mukaan oikeutetuilla tahoilla oikeus luovuttaa tietoja keskukselle vastaavasti myös omasta aloitteestaan. Olisi syytä jatkovalmistelussa vielä pohtia, tulisiko tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen tietosuojasääntelyn asettamin reunaehdoin mahdollistaa myös yksityisille toimijoille, vaikka niitä ei tulisikaan velvoittaa siihen.

Tietojen poistaminen

Esitetyn 17 §:n 1 momentin mukaan "Keskukselle 4 §:n 1 momentin nojalla luovutetut tiedot poistetaan noudattaen, mitä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laeissa säädetään." Näin pitää luonnollisesti ollakin. Keskus ei voi lähtökohtaisesti säilyttää tietoja kauempaa kuin niiden rekisteröinnistä primääristi vastaava viranomainen lain mukaan voisi.

Säännösesityksen 4 momentin mukaan kuitenkin esitetään, että "Edellä 1–3 momentissa tarkoitettut henkilötiedot saadaan kuitenkin säilyttää edelleen, jos ne ovat tarpeen tutkinnallisen, valvonnallisen tai muun perustellun syyn vuoksi tai rekisteröidyn, muun asianosaisen tai poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein."

Suhtaudumme esitykseen tältä osin kriittisesti. Erityislainsäädännössä kaikkien henkilötietojen säilyttämisaika on kyseisten lakien tarkoituksessa harkittu ja säädetty nimenomaisesti. Pidämme erikoisena, että tuota aikaa voitaisiin jatkaa siirtämällä tieto keskukselle, jolla taas olisi oikeus luovuttaa tieto muille viranomaisille, mukaan lukien sille viranomaiselle, jolla itsellään ei enää ole oikeutta tietoa säilyttää. Mielestämme näin ei voida toimia ja esitys ei tältä osin ole hyväksyttävä. Vähimmilläänkin perusteita tietojen säilyttämiselle tulisi vielä tarkentaa ja esitettyä tarkastelusykliä vähintään viiden vuoden välein olennaisesti lyhentää. Tarkastelu vähintään vuoden välein tällaisessa tilanteessa olisi perusteltua, jos tietojen säilyttäminen perusrekisteriä pidempään ylipäättään voidaan sallia.

Keskuksen toiminnan lainmukaisuuden valvonta

Ottaen huomioon keskuksen laaja tehtäväkuva hyvin perusoikeussensitiivisissä asioissa on hämmästyttävää, ettei esityksessä ole tarkemmin käsitelty keskuksen toiminnan sisäistä ja ulkoista laillisuusvalvontaa. Esityksessä painotetaan kyllä monissa kohdin niiden henkilöiden oikeussuojakeinoja, joita koskeviin tietoihin keskuksen toiminta liittyy sekä yleisesti viranomaistoiminnan laillisuusvalvontaa. Katsomme kuitenkin, että keskuksen toiminta on luonteeltaan sen tyyppistä, että sen toiminnan sisäiseen ja ulkoiseen laillisuusvalvontaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota siviilitiedustelulainsäädännön ja esitettyjen poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen rikostiedustelulainsäädännön tapaan. Toivomme tämän huomioimista jatkovalmistelussa.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Yrityslainsäädäntö

Juho Mäki-Lohiluoma

johtaja

Rajamäki Markku

Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Yrityslainsäädäntö